

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

спеціальність С4 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

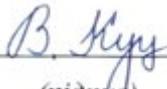
форма(и) навчання денна та заочна

КИЇВ – 2025

**Інформація про розробника(ів) та розгляд і схвалення
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК робочої програми навчальної дисципліни
(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Кандидат філософських наук, доцент

(підпис)

Віктор КУЦ

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри

Олена ВЛАСЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 8 від 27.08.2025

Голова НМР

Сергій ГУБАРОВ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Загальна освіта в сфері теоретичної і практичної філософії ОК 1.6. в ОПП
2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2 й рік навчання, 4 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	3 кредити ЄКТС (90 год.), з них: Денна форма: 30 год. аудиторного навантаження (14 годин лекційних, 16 години семінарських) та 60 годин самостійної роботи. Заочна форма: 8 год. аудиторного навантаження (4 годин лекційних, 4 години семінарських) та 82 години самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
6. Інформація про консультації	У викладачів кафедри психології, філософії та суспільних наук які безпосередньо проводять заняття або за запитом здобувача вищої освіти на електронну пошту kaf_psp@tnu.edu.ua
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Куц Віктор Анатолійович (кандидат філософських наук, викладач кафедри філософії та суспільних наук).
9. Контактна інформація викладача	kuts.viktor@tnu.edu.ua
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Вивчення дисципліни дає можливість здобувачеві вищої освіти ознайомитися з філософськими поглядами на сутність людського життя і розвитку, здобути практичні навички застосування філософського пізнання на рівні теорій і практики освоєння навколишньої дійсності у науково-теоретичній і професійно-практичній діяльності фахівця гуманітарної сфери.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Мета вивчення дисципліни: розкрити можливості розширення світогляду, застосування філософського пізнання і сучасних технологій. Сприяти формуванню

	<p>загальної культури і практики гуманізму студентів, їхньої готовності до професійної діяльності.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формування уявлень про сутність людського життя на рівні розуміння цілісності і неповторності людської особистості, її активної перетворюючої діяльності, ролі і місця у навколишній дійсності; • визначення понять: світ; людина; істина; матеріальне; ідеальне; світогляд; розвиток; мудрість. • аналіз загальних методів і принципів у процесі пізнання навколишньої дійсності молодим фахівцем гуманітарної сфери; • ознайомлення з теорією і практикою філософствування на рівні розвитку і самореалізації; • визначення можливостей застосування філософських поглядів на всіх рівнях освоєння і практики перетворення світу; • формування у студентів навичок практичного застосування теоретичних основ, енциклопедичних знань і сучасних інформаційних технологій у власній навчальній та професійній діяльності; • розвиток аналітичного мислення студентів, набуття ними досвіду використання філософського пізнання для вирішення конкретних завдань навчальної та майбутньої професійної діяльності; • сприяння професійному самовизначенню студентів і набуттю ними професійної ідентичності фахівця гуманітарної сфери.
Преквізити	Вступ до спеціальності, Історія та культура України
Постреквізити	Менеджмент, Соціальна психологія.
Формат проведення дисципліни	Під час навчання використовуються наступні форми та методи: діалоги, диспути, бесіди і дискусії, індивідуальні науково-дослідні завдання.

	<p>Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі – Google Classroom. У дистанційному режимі лекції / практичні заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet.</p> <p>Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom та корпоративну пошту.</p>
--	---

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни.

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філософії та у процесі навчання, що передбачає застосування філософських теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни:

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

4. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин Денна форма	Кількість годин Заочна форма
<p>Тема 1. Філософія: її людські виміри і сенс.</p> <p>Світогляд як духовно-практичний феномен. Предмет і функції філософії. Цінність філософії для особи і суспільства.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
	семінар	Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.	2	0,5
<p>Тема 2. Історичний розвиток світової філософії і її специфіка.</p> <p>Філософія Стародавньої Індії. Філософія Стародавнього Китаю. Філософія стародавніх Греції і Риму. Середньовічна Філософія. Філософія Відродження. Філософія Нового часу. Німецька Класична філософія. Марксистська філософія. Сучасна світова філософія. Філософська думка в Україні.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
<p>Тема 3. Філософський зміст проблеми буття: Діалектика.</p> <p>Світ як єдність об'єктивної дійсності і людських сутнісних сил. Філософський зміст категорії буття. Матерія, рух, простір, час. Генезис свідомості. Структура і рівні свідомості. Філософські закони. Принципи діалектики. Альтернативи діалектики.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
	семінар	Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.	2	0,5
<p>Тема 4. Сутність та структури процесу пізнання.</p> <p>Проблема пізнання. Єдність елементів пізнання. Поняття практика. Форми і рівні практичної діяльності. Зміст практики і її функції. Концепції творчості. Форми творчого синтезу. Логіка і методологія</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
	семінар	Поточний; презентація доповідей; виконання	2	0,5

наукового пізнання.		практичних завдань.		
Тема 5. Філософський аналіз суспільства.	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
Соціальне у філософії. Система життєдіяльності людини. Географічне середовище. Екологія і її проблеми. Народонаселення в історичному процесі. Парадигми осягнення історії. Рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку. Етносоціальна культура.	семінар	Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.	2	0,5
Тема 6. Особистість у вимірах філософського аналізу.	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
Людина: індивід – особистість. Потреби, інтереси, соціальні норми. Життєва позиція. Суспільна діяльність: розвиток і виховання особистості. Суспільне виробництво. Продуктивні сили і виробничі відносини. НТП. Сутність і соціальні наслідки НТР.	семінар	Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.	2	0,5
Тема 7. Духовне життя суспільства.	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
Політична система суспільства. Політична свідомість і культура. Форми суспільної свідомості. Особливості духовної культури. Філософське уявлення про цінності. Цінності в структурі соціуму. Ієрархія цінностей людського буття. Світоглядна проблематика цінностей.	семінар	Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.	2	0,5
Тема 8. Філософський аналіз науки. Майбутнє людства.	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2	0,5
Генезис науки. Закономірності наукового розвитку. Соціальна система науки. Наука – феномен культури. Соціальне передбачення і прогнозування. На шляху до нової цивілізації.	семінар	Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.	2	0,5

5. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	<p>Тема 1. Філософія: її людські виміри і сенс</p> <p>Опрацювати тему за підручником і першоджерелами.</p>	Короткий словник філософських категорій.
2.	<p>Тема 2. Історичний розвиток світової філософії і її специфіка.</p> <p>Проаналізувати характерні особливості окремих періодів у розвитку Світової Філософії.</p>	Умовний план-схема характерних особливостей.
3.	<p>Тема 3. Філософський зміст проблеми буття: Діалектика.</p> <p>Скласти умовний опис загальної проблеми розуміння категорії буття і її форм.</p>	Порівняльний аналіз.
4.	<p>Тема 4. Сутність та структури процесу пізнання.</p> <p>Використовуючи посібник з Філософії визначити особливості пізнання на різних рівнях освоєння дійсності.</p>	Малюнок структури.
5.	<p>Тема 5. Філософський аналіз суспільства.</p> <p>Використовуючи різні джерела інформації показати філософську проблему людини через сукупність проблем суспільства.</p>	Порівняльна таблиця.
6.	<p>Тема 6. Особистість у вимірах філософського аналізу.</p> <p>На основі передових філософських ідей простежити процес розвитку особистості і можливі трансформації.</p>	Збірний образ особистості.
7.	<p>Тема 7. Духовне життя суспільства.</p> <p>Узагальнити ціннісні показники на різних рівнях розвитку суспільства.</p>	Перелік цінностей.
8.	<p>Тема 8. Філософський аналіз науки. Майбутнє людства.</p> <p>Використовуючи кількісні і якісні показники у розвитку сучасного суспільства на основі статистичних даних запропонувати філософську гіпотезу щодо майбутньої перспективи.</p>	Футурологічний прогноз.

Теми есе:

1. Діалектика та її альтернативи.
2. Проблема пізнання у філософії.
3. Єдність чуттєвого та раціонального у філософському пізнанні.
4. Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу.

5. Творчість як конструктивний принцип пізнання.
6. Філософська концепція творчості.
7. Синтезуюча природа творчості.
8. Логіка та методологія наукового пізнання.
9. Суспільство як системи і життєдіяльність людини.
10. Діяльність як спосіб існування соціального.
11. Суспільство і природа: взаємозв'язок та взаємозалежність.
12. Географічне середовище.
13. Екологія та екологічні проблеми в Україні.
14. Якісний стан населення.
15. Парадигми осягнення історії.
16. Суспільно-економічна формація.
17. Культура і цивілізація.
18. Рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку.
19. Поняття рушійні сили розвитку суспільства.
20. Суб'єкти суспільного розвитку.
21. Соціально-етнічні спільноти людей та тенденції їхнього розвитку.
22. Діалектика розвитку процесів етносуспільного буття.
23. Людина: індивід, особистість, індивідуальність...

6. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем.

У режимі дистанційного навчання – вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відео-конференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

7. Політика дисципліни.

- Вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що

стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Здобувач, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті.
- За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.
- Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.
- Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
- Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.
- У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.
- Списування під час контрольних робіт заборонене (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування.

8. Система оцінювання та вимоги.

Здобувач допускається до складання заліку з дисципліни, якщо ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та програмою навчальної дисципліни.

Залік - це форма підсумкового (семестрового) контролю, яка передбачає оцінювання засвоєння здобувачами навчального матеріалу на підставі поточного контролю результатів виконання ним певних видів робіт (на практичних, семінарських і лабораторних, індивідуальних заняттях), так і результатів виконання самостійних завдань.

Засвоєння матеріалу оцінюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями:

- 0% завдання не виконано;

- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру,
- 60% завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів за видами діяльності:

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	кількість одиниць	максимальна кількість балів	Форма контролю
Робота на семінарському занятті	10	7	70	Залік
Виконання завдань для самостійної роботи	10	3	30	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік :70+30 = 100				

Значення оцінки

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	«зараховано»	Відмінно-відмінний рівень знань (умінь) В межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80-89		Дуже добре -рівень знань достатньо високий (умінь) В межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-79		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74		Задовільно -посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68		Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59	«не зараховано»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота вивченням курсу з повторним

9. Рекомендовані джерела інформації:

Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)

Основні:

1. Багнюк А.Л. Філософія. Тернопіль: Астон, 2005. Ч.1-2. 450с.
2. Бойко О.П. Виміри духовності у сучасному світі: Філософія. Культура. Життя. Київ: Основа, 2010. 400с.
3. Добронравов І.С. Філософія науки. Київ: ВПЦ Київський університет, 2018. 255с.
4. Дойчик М.В. Філософія історії: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2010. 192с.
5. Подольська Є.А. Філософія. Київ: Центр Наукової Літератури, 2006. 704с.
6. Філософія: навчальний посібник для семінарських занять та самостійної роботи студентів. Запоріжжя: ЗДМФУ, 2025. 166 с.
7. Філософія освіти: Навчальний посібник. За ред.: Т.Н.Кучера, Л.І.Насонової, В.В.Дейнеки. Харків: ХНМУ, 2015. 163с.
8. Філософія: Навчальний посібник / За ред. І.Ф.Надольного. Київ: Вікар, 2013. 625с.
9. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
10. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286с.
11. Халапсіс О. В. Філософія : підруч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 196 с.
12. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана ФІЛОСОФІЯ: Підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

Додаткові:

1. Гатальська С.М. Філософія культури: підручник. Київ: Либідь, 2005. 250с.
2. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини. Київ: Знання, 2007. 559с.
3. Ільєнков Е.В. Про ідоли та ідеали. Київ: Час-крок, 2006. 312с.
4. Мельник Л.Г. Економіка розвитку. Суми: Університетська книга, 2006. 662с.
5. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. Київ: Знання, 1999. 543с.
6. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002.
7. Філософія : навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин, М. Рачковська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.
8. Філософія: курс лекцій для студентів – іноземних громадян 1-го курсу медичних та фармацевтичних факультетів / І. Г. Утюж, В. А.

Жадько, Н. В. Спиця, Д. П. Сепетий, М. О. Мегрелішвілі, С. В. Сидоренко. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. 120 с.

Антологія:

1. Вернадський В.І. Біосфера і ноосфера. Київ 2004.
2. Вернадський В.І. Наукова думка як планетне явище. Київ 1991.
3. Колінгвуд Р.Дж. Ідея Історії. Київ. 1996.
4. Ніцше Фрідріх. Воля до влади: Досвід переоцінки всіх цінностей. Київ, 1994.
5. Поппер Карл. Злиденність історизму. Київ, 1993.
6. Тоффлер Елвін. Третя хвиля. Київ, 2000.

Інформаційні ресурси:

1. Інформаційні технології і засоби навчання. URL: [Інформаційні технології і засоби навчання \(iitta.gov.ua\)](http://iitta.gov.ua)
2. Електронна бібліотека НАПН України. URL: [Вас вітає Електронна бібліотека НАПН України - Електронна бібліотека НАПН України \(iitta.gov.ua\)](http://iitta.gov.ua)
3. Вчені записки Таврійського національного університету: серія Філософія. URL: [Головна \(vernadskyjournals.in.ua\)](http://vernadskyjournals.in.ua)
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ зі змін. URL: [Про інформацію | від 02.10.1992 № 2657-ХІІ \(rada.gov.ua\)](http://rada.gov.ua)